

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

DL-P-V-4500-4/08

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW
Departament Rady Ministrów 2008-02-04
RM- 24-28,29-08
CZŁONKOWIE RADY MINISTRÓW
Przedstawiam dokumenty rządowe, zgłoszone przez
Ministra Sprawiedliwości do rozpatrzenia w trybie obiegowym z prośbą
o ew. uwagi w terminie do dnia 11 lutego 2008 r.
W przypadku braku uwag w wyznaczonym terminie - zgodnie z § 36 ust. 3
uchwały nr 49 Rady Ministrów z dn. 19 marca 2002 r. Regulamin pracy Rady
Ministrów (MP Nr 13, poz. 221 z późn. zm) - dokumenty zostaną uznane za
przyjęte przez Radę Ministrów.
(-) Sekretarz Rady Ministrów

Warszawa, dnia

Departament Finansowy

lutego 2008 r.
2008 -02- 05

Znak sprawy.....
przekazano.....

1388

BIURO MINISTRA
W PŁYNNĘO

05 LUT. 2008

Pan

Maciej Berek

Sekretarz Rady Ministrów

Nr pozycji rejestru 3

*wprowadzono
5-02-08*

Stanisław Borek

W załączeniu przekazuję projekty założeń:

RM-24-28-08

1) w zakresie w zakresie racjonalizacji i uelastycznienia struktury organizacyjnej sądów powszechnych oraz wzmocnienia statusu sędziego i kariery sędziowskiej,

RM-24-29-08

2) w zakresie nowego uregulowania dostępu do zawodów prawniczych, - z uprzejmą prośbą o przekazanie przedmiotowych dokumentów rządowych do rozpatrzenia w drodze korespondencyjnego uzgodnienia stanowisk przez członków Rady Ministrów (w trybie obiegowym).

Projekty założeń zostały rozpatrzone przez Komitet Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 31 stycznia 2008 r., przy czym:

- 1) projekt założeń w zakresie nowego uregulowania dostępu do zawodów prawniczych został rekomendowany Radzie Ministrów;
- 2) projekt założeń w zakresie w zakresie racjonalizacji i uelastycznienia struktury organizacyjnej sądów powszechnych oraz wzmocnienia statusu sędziego i kariery sędziowskiej został rekomendowany Radzie Ministrów, z jednoczesnym zaleceniem wyłączenia z zakresu projektowanych założeń kwestii związanych z wynagradzaniem sędziów oraz uzgodnienia z Ministrem Finansów materii wyłączanej z projektu, w celu odrębnego

GABINET
SEKRETARZA RADY MINISTRÓW

SMB/202 2008-02-04

1/

przedstawienia Komitetowi wypracowanych propozycji dotyczących zmiany systemu wynagradzania sędziów.

W wykonaniu powyższego z projektu założeń wyłączono treści odnoszące się do wynagradzania sędziów.

Z wyłączeniem treści

Załącz. 45 x 2

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Zbigniew Wrona
PODSÉKRETARZ STANU

Projekt założeń

w zakresie nowego uregulowania dostępu do zawodów prawniczych

I. Państwowy egzamin prawniczy I stopnia:

- Absolwenci pięcioletnich (10 semestrów) studiów magisterskich na kierunku „prawo” mogliby przystępować do państwowego egzaminu prawniczego I stopnia.

Państwowy egzamin prawniczy I stopnia będzie uprawniał do:

- odbycia aplikacji prawniczych, przy czym rozważa się, iż obejmie on aplikacje przygotowujące do następujących zawodów prawniczych: sędziego, prokuratora i referendarza oraz adwokata, radcy prawnego i notariusza,
- wykonywania określonych w ustawie czynności prawniczych (doradztwa prawnego).

Państwowy egzamin prawniczy I stopnia składałby się z dwóch części pisemnych:

- pierwszą część tego egzaminu (obowiązkową dla wszystkich przystępujących do egzaminu) stanowiłby test sprawdzający przygotowanie teoretyczne (wiedzę z zakresu prawa),

- drugą część tego egzaminu (dobrowolna dla osób, które uzyskały określone minimum punktowe z pierwszej części pisemnej państwowego egzaminu prawniczego I stopnia) stanowiłaby praca pisemna weryfikująca umiejętności praktyczne w zakresie doradztwa prawnego (sporządzenie prostych pism procesowych, rozwiązanie przypadku, recenzja przykładowego orzeczenia sądu itp.).

Złożenie pierwszej części państwowego egzaminu prawniczego z wynikiem pozytywnym określonym ustawowo uprawniać będzie do ubiegania się o przyjęcie na wybraną aplikację.

Dostęp do poszczególnych aplikacji będzie uzależniony od liczby miejsc. Minister Sprawiedliwości będzie corocznie określał limity przyjęć na aplikacje przygotowujące do wykonywania zawodu: sędziego, prokuratora i referendarza. W przypadku aplikacji adwokackiej, radcowskiej i notarialnej limity przyjęć ogłaszać będą samorzady zawodowe, jednakże ustawa będzie zawierać procentowe minimum przyjęć na daną aplikację w stosunku do liczby osób wykonujących dany zawód (adwokata, radcy prawnego czy notariusza). Przewiduje się, że aplikacje: adwokacka, radcowska i notarialna będą nadal prowadzone przez samorzady zawodowe.

Osoby, które zdadzą pierwszą część państwowego egzaminu prawniczego I stopnia (test), a nie dostaną się na aplikację lub nie będą żadną aplikacją zainteresowane, będą mogły przystąpić do drugiej części państwowego egzaminu prawniczego I stopnia, którego zdanie uprawni do wykonywania czynności prawniczych (doradztwa prawnego). Takie doradztwo polegałoby na udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, pism procesowych, projektów umów, występowaniu przed organami władzy i administracji publicznej, podmiotami wykonującymi zadania z zakresu administracji publicznej, a także występowaniu

przed sądami i trybunałami w ustawowo określonych sprawach. Proponuje się, aby wyłączeniu podlegały sprawy z zakresu prawa karnego i rodzinnego.

- Państwowy egzamin prawniczy I stopnia przeprowadzałyby Państwowe Komisje Egzaminów Prawniczych - jednostki powoływane na mocy ustawy przez Ministra Sprawiedliwości. Do tych komisji zapraszani byłiby członkowie takich środowisk jak sądownictwo, prokuratura, adwokatura, radcowie prawni, również przedstawiciele świata nauki z wydziałów prawa w całej Polsce.
- Państwowy egzamin prawniczy I stopnia po raz pierwszy zostałby przeprowadzony na początku listopada 2009 r. Minister Sprawiedliwości w terminie 4 miesięcy przed przeprowadzeniem egzaminu na aplikacje ogłasza liczbę miejsc na poszczególnych aplikacjach określając liczbę miejsc realizowania praktyk w poszczególnych okręgach sądowych, okręgowych radach adwokackich, okręgowych izbach radców prawnych i izbach notarialnych.
- Od wyniku państwowego egzaminu prawniczego I stopnia będzie przysługiwać odwołanie do odwoławczej komisji egzaminacyjnej, a następnie skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

II. Państwowy egzamin prawniczy II stopnia:

Osobami uprawnionymi do przystąpienia do tego egzaminu będą:

- aplikanci korporacyjni (adwokacy, radcowscy i notarialni), nie obejmie on aplikantów aplikacji przygotowujących do wykonywania zawodu: sędziego, prokuratora i referendarza,
- osoby z 5 – letnią praktyką w zakresie wykonywania czynności prawniczych (doradztwa prawnego), odbytą po zdaniu państwowego egzaminu prawniczego I stopnia.

Państwowy egzamin prawniczy II stopnia będzie egzaminem pisemnym składającym się z dwóch części: pierwsza część – test sprawdzający wiedzę, druga część – praca pisemna sprawdzająca umiejętności.

Ponadto zdanie powyższego egzaminu uprawniać będzie do przystąpienia do konkursu na wolne stanowisko sędziego, bez konieczności odbycia odpowiedniej praktyki zawodowej.

Państwowe egzaminy prawnicze I i II stopnia będą odpłatne oraz przeprowadzane raz w roku. Ponadto nowa ustawa będzie określać minimum programowe aplikacji, konieczność weryfikacji umiejętności aplikantów poprzez przeprowadzanie egzaminów cząstkowych np. co 6 miesięcy przy udziale czynnika państwowego (przedstawiciel Ministra Sprawiedliwości).

- Powyższe zmiany wymagają zmiany ustawy o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury oraz regulacji dotyczących aplikacji korporacyjnych.

III. Nowe uregulowania w zakresie szkolenia wstępnego kandydatów do zawodów: sędziego i prokuratora

- Zakłada się wprowadzenie modelu dwuetapowego szkolenia tj. aplikacji prowadzonych przez Krajowe Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury.
- Pierwszy etap szkolenia wstępnego (aplikacja ogólna) realizowany byłby na potrzeby korpusu sędziowskiego, prokuratorskiego oraz referendarzy sądowych, asystentów sędziów i asystentów prokuratorów. Szkolenie to byłoby scentralizowane i prowadzone przez Krajowe Centrum.

Minister Sprawiedliwości w zależności od potrzeb kadrowych sądów powszechnych i prokuratury, zarządzałby nabór na tę aplikację i wyznaczał limit miejsc. Nabór odbywałby się w drodze konkursu. Aplikacja ogólna trwałaby 12 miesięcy a w jej trakcie aplikanci odbywaliby wspólne zajęcia seminaryjne w Krajowym Centrum oraz praktyki zgodnie z tematyką tych zajęć. Po każdym bloku przedmiotowo-tematycznym obejmującym zajęcia seminaryjne i praktyki, „przeprowadzany byłby sprawdzian wiedzy z zakresu tego bloku odrębnie dla każdego aplikanta, przede wszystkim w zakresie umiejętności jej praktycznego wykorzystania. Warunkiem ukończenia aplikacji ogólnej byłoby zaliczenie wszystkich sprawdzianów i praktyk ujętych w programie aplikacji. Zaliczenia te ujmowane byłyby w systemie punktowym. Ukończenie aplikacji ogólnej dawałoby możliwość zatrudnienia na stanowisku asystenta sędziego, referendarza sądowego oraz asystenta prokuratora.

Osoby, które ukończyły aplikację ogólną mogłyby ubiegać się o przyjęcie na aplikacje: sądową lub prokuratorską, również prowadzone przez Krajowe Centrum.

- Aplikacje sądowa i prokuratorska byłyby drugim, specjalistycznym etapem szkolenia wstępnego kandydatów do zawodów: sędziego i prokuratora.

Nabór na aplikacje sądową oraz prokuratorską, wraz ze wskazaniem limitu miejsc na każdą z nich zarządzałby Minister Sprawiedliwości, w zależności od potrzeb kadrowych sądów powszechnych i prokuratury.

Aplikacja sądowa trwałaby 48 miesięcy, z czego w okresie 30 miesięcy aplikanci odbywaliby zajęcia seminaryjne w Krajowym Centrum (realizowane przede wszystkim w formie warsztatów, symulacji rozpraw, przeprowadzania czynności procesowych,

opracowywania decyzji procesowych itp., w szczególności przy wykorzystaniu kazusów) oraz praktyki (przy zachowaniu zasad analogicznych jak w przypadku wyżej opisanej aplikacji ogólnej), a następnie odbywaliby 18 miesięczne staże na stanowiskach: asystenta sędziego i referendarza sądowego. Po zakończeniu w/w 30 miesięcznego okresu szkolenia, obejmującego zajęcia seminaryjne i praktyki aplikanci zdawaliby egzamin sędziowski. Zdanie tego egzaminu byłoby warunkiem skierowania na staż. Osoby, które zdały egzamin sędziowski i uzyskały zaliczenie wspomnianych wyżej staży otrzymywałyby dyplom ukończenia aplikacji sądowej. Dyplom taki uprawniałby do ubiegania się w konkursie o stanowisko sędziego. Aplikacja prokuratorska trwałaby 30 miesięcy i kończyła się egzaminem prokuratorskim. W trakcie aplikacji aplikanci uczestniczyliby w zajęciach seminaryjnych i praktykach zgodnie z programem tej aplikacji. Do w/w zajęć i praktyk miałyby zastosowanie rozwiązania analogiczne jak wyżej wspomniane dotyczące aplikacji sądowej. Ukończenie tej aplikacji oraz zdanie egzaminu prokuratorskiego byłoby warunkiem mianowania na stanowisko asesora prokuratorskiego.

Asystenci sędziego i referendarze sądowi, a także asystenci prokuratora z trzyletnim stażem na tych stanowiskach mogliby przystąpić do egzaminu odpowiednio sędziowskiego lub prokuratorskiego a po jego zdaniu ubiegać się w konkursie o stanowisko sędziego lub prokuratora.

Uzasadnienie

Od 2006 r. nabór na aplikacje korporacyjne, tj. adwokacką, radcowską i notarialną przeprowadzany jest 1 raz w roku przez państwowe komisje egzaminacyjne, powoływane przez Ministra Sprawiedliwości. Wg obecnych przepisów, egzaminy polegają na rozwiązaniu liczących 250 pytań testów, jednak test na każdą z tych aplikacji opracowywany jest przez inny zespół ekspertów, co w efekcie prowadzi do zastosowania różnych wymogów wobec kandydatów na podobne – co do zasady – aplikacje. Natomiast nabór na aplikację państwową, tj. sądową, prokuratorską i referendarską przeprowadzany był wg zupełnie innych zasad, gdyż poza liczącym 55 pytań testem (odmiennym dla każdej z aplikacji), kandydaci opracowywali odpowiedź na pytanie problemowe, a najlepsi – po części pisemnej – przystępowali także do

części ustnej. O przyjęciu na te aplikacje decydowała więc suma punktów, uzyskanych ze wszystkich części egzaminu.

W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości nie ma uzasadnienia dla stosowania tak rozbieżnych kryteriów wobec kandydatów na aplikacje prawnicze, zwłaszcza, że między zawodami prawniczymi powinna istnieć daleko idąca swoboda przepływu.

Z tych przyczyn konieczne jest opracowanie nowych zasad dostępu do zawodów prawniczych, w którym nabór na aplikacje prawnicze odbywa się na podstawie jednolitego dla wszystkich kandydatów egzaminu i zastosowaniu identycznych kryteriów. Stąd też powstała koncepcja dwustopniowego systemu państwowych egzaminów prawniczych. Państwowy egzamin prawniczy I stopnia byłby dostępny dla wszystkich absolwentów wydziałów prawa i miałby przebieg dwuetapowy. Jego celem byłaby zarówno kwalifikacja do odbywania wszystkich aplikacji prawniczych (decydujące znaczenie miałby wynik z 1 części egzaminu, tj. testu, który sprawdzałby wiedzę prawniczą), jak i sprawdzenie umiejętności stosowania prawa, dokonywane w 2 (fakultatywnej) części egzaminu.

Osoba, która zdała 1 część egzaminu, może ubiegać się o przyjęcie na każdą aplikację prawniczą. Przyjęcie uzależnione w zależności od uzyskanego wyniku i liczby miejsc na danej aplikacji. Natomiast zdanie drugiej - fakultatywnej - części uprawniałoby do prowadzenia działalności doradczej w zakresie prawa.

Państwowy egzamin prawniczy I stopnia byłby przeprowadzany jeden raz w roku, w tym samym terminie w całym kraju.

Rozważa się, czy nie byłoby zasadne wprowadzić także dla aplikacji adwokackiej, radcowskiej i notarialnej limitu przyjęć, którego minimalny próg byłby odniesiony procentowo do liczby osób aktualnie do danej korporacji należących. Zakłada się, że aplikacje korporacyjne pozostaną aplikacjami płatnymi, a szkolenie powinno być prowadzone na wysokim poziomie, co jest utrudnione przy bardzo dużej liczbie aplikantów. Jednak limit powinien być ustanowiony w taki sposób, aby zapewnić dostęp do zawodu i rozwój korporacji. Co roku wydziały prawa z tytułem magistrów kończy ponad 8 tysięcy osób. Przyjąć można, że ok. 80 procent z nich przystępowałoby do egzaminów na aplikacje. Na początku zainteresowanie nowymi egzaminami pewnie byłoby większe, gdyż przystępowałiby do nich także absolwenci poprzednich lat. Należy wskazać, iż w 2006 roku do wszystkich egzaminów na aplikacje prawnicze przystąpiło około 15 tysięcy osób.

Egzamin drugiego stopnia byłby także egzaminem państwowym, jednak profilowanym na umiejętności potrzebne w konkretnym zawodzie prawniczym. Kończyłby on aplikację: adwokacką, radcowską i notarialną, a ponadto uprawnione do przystąpienia byłyby osoby, które po zdaniu państwowym egzaminie prawniczym I stopnia świadczyły przez określony czas (np. 5 lat) proste usługi doradcze. Zdanie państwowego egzaminu prawniczego II stopnia uprawniałoby do wykonywania każdego z zawodów prawniczych, również do przystąpienia do konkursu na stanowisko sędziowskie.

Ponadto wydaje się, że czas trwania poszczególnych aplikacji powinien być identyczny. Obecnie okres aplikacji adwokatów i radców trwa 3,5 roku, sędziów i prokuratorów – 3 lata, notariuszy – 2,5 roku.

Zakłada się, iż pierwszy państwowy egzamin prawniczy I stopnia odbędzie się w 2009 roku.